

KONYA KEMER VE KEMER TOKALARI

KONYA BELT AND BELTS BUCKLES

Mediha GÜLER¹
Songül ARAL²

ÖZ

Takılar başlı başına bir zenginliktir. Anadolu insanı giyim-kuşam-takı ve aksesuarlarını özenle korumuş günümüze kadar ulaştırmayı başarmıştır. Bu kıyafetler ve takılar bir anı olarak saklanıp korunmakla birlikte, kırsal yörelerde günümüzde özel gün ve törenlerde takılarak güzelliklerini gözler önüne sermektedir. Ailede düzenlenen çeyiz sandığı adetlerinin bunda büyük katkısı olmuştur. İnsanın doğal ihtiyaçlardan biride süslenmedir. Süslenmede kullanılan tarihi özelliklere sahip madeni takıların, teknik ve estetik bakımından incelenmesi önemlidir. Elde edilen yöresel veriler, kültürel değerlerin bir parçasıdır. Bu incelemede, Anadolu el sanatları açısından önem taşıyan, Konya ilindeki tarihi madeni kemer ve kemer tokalarının, teknik özelliklerinin belirlenmesi ile değerlendirilmesine çalışılmıştır. Araştırmanın amacı; Konya il merkezinde ki müzelerde bulunan madeni kemer ve kemer tokalarına ait ulaşılabilen bilgilerin analizinin yapılmasıdır. Araştırmanın örneklemini on iki adet kemer ve kemer tokası oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Takı, Konya, kemer, el sanatları.

ABSTRACT

Jewelry is a treasure unto itself. Anatolian people wear clothing jewelry and accessories carefully-preserved until today has managed to deliver. Family held at the trousseau of the pieces in this major contribution has been. These clothes and jewelry as a memory storage and protection, although today a special day in rural areas and reveals the beauty trapped in the ceremony. Is enriched in one of the natural needs. Join the mineral used in the decoration of jewelry, it is important to examine the technical and aesthetic terms. The resulting local data is a part of cultural values. In this study, Anatolian handicrafts of importance, since mine belts and belt buckles in Konya, the assessment techniques to determine the properties have been studied. The purpose of the study; The museum is located in the center of Konya in the mine belts and belt buckles made of belonging to the analysis of the information is accessed. The research sample consists of twelve belts and belt buckles.

Key Words: Jewelery, Konya, belt, hand crafts.

¹ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğretim üyesi, Beşevler-ANKARA, mguler@gazi.edu.tr

² Arş. Gör., Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, El Sanatları Eğitimi Bölümü Araştırma Görevlisi, Beşevler-ANKARA, aralgul@gmail.com

1. GİRİŞ

Konya ili; Anadolu Yarımadası'nın ortasında bulunan İç Anadolu'nun güneyinde, şehrin kendi adıyla anılan Konya bölümünde yer almaktadır.

Konya'da bulunan takıların tarihçesinin, erken Neolitik Çağ yerleşmelerinden olan Konya Ovası'ndaki Çatalhöyük'le başladığını yazılı kaynaklardan öğrenmekteyiz. Konya İli, Çumra ilçe merkezinin 11 km kuzeyindeki höyük "doğu" ve "batı" olmak üzere iki yerleşme yerinden oluşmaktadır. Yazılı kaynaklardan; Çatalhöyük' de ortaya çıkarılan bulgulara göre, kemiklerden iğne yapıldığının öğrenilmesidir. Kadın giysilerinin, omuzda iğne ile tutturulduğu, erkek giysilerinde ise kemer veya kemik iğnelerin, kumaşların kaymaması için kullanıldığı düşünülmektedir. Süs eşyası olarak boncuklar da kullanılmıştır.

Orta Asya Türk kavimlerinde ve Selçuklularda takıların, hem kadınların hem de erkeklerin taktığını yazılı kaynaklardan öğrenmekteyiz. Bu kaynaklardan Konya takı kültürünü oluşturabilecek tarihi bilgiler edinmekteyiz.

Selçuklu Sultanı Alâaddin Keykubad I'nın yaptırdığı Konya Dış Kal'ası kabartmaları arasında bulunan kadın yüzlü Kanatlı Melek figüründe de tac biçimindeki üç dilimli başlığın altından bele kadar sarkan saçları görülmektedir. Selçuklu devri kadınlarının giydiği bu başlıklar "bağaltak" ya da "üsküf" olarak adlandırılmaktadır. Bağaltakların kenarları değerli taşlar ve sırmalarla süslüdür. Saray'a mensup kadınların bağaltaklarının alınlıklarında "tuğa benzer, çoğu tavus tüyünden bir sorguç" bulunmaktadır. İbn-i Batuta, Kırım Hanı Sultan Mehmet Özbek'in karısından bahsederken (Hatun, başına cevahir ile süslü, tepesinde tavus tüyü bulunan bağaltak adında bir tac giymişti) demektedir. Kubâd-âbâd Sarayı kadın figürleri arasında, dilimli tac şeklinde ve çevresi hilâl motifleri ile süslü çeşitli biçimlerde bağaltaklar ve başlıklar görülmektedir. Selçuklu devri minyatürlerinde, taş, maden ve çini eserleri üzerinde şüphesiz birçok takı tanımlanmaktadır (Önder,1973:2-5).

Selçuklu devri ziynet eşyalarından, Batı Berlin Devlet Müzesi'nde sergilenen ve 13. yüzyıla tarihlenen bir altın kemer tokası, araştırmacı, Ettinghausen tarafından Anadolu'ya mal edilmektedir. Buna sebep olarak da 14. yüzyıl gezgini İbn Batuta'nın Anadolu saraylarında altın eserlerin kullanıldığından bahsetmesi. İkincisi, 13. yüzyılın büyük Türk düşünürü Mevlâna Celâleddin Rumi'nin öğrencisi olan Konya'lı Salâhaddin'in lâkabının

“Zerkub”, yani “altın işleyen” olması; üçüncüsü de; tokenın üzerini süsleyen kanatlı grifon figürünün, Anadolu’ya ait olduğunun kesinlik kazanmasıdır. Mevlâna’ya hizmet eden Şeyh Selahaddin, kuyumcu dükkanında altın varak yaparak geçimini sağlayan bir zanaatkârdır (Erginsoy, 1978:307- 310).

Konya; Anadolu Selçuklularının başkenti olması Ahilik teşkilatının iş yaşamını düzenli hale getirmesi zanaatkârların üstün nitelikli eserler üretmesine ortam sağlamıştır. Çeşitli iş kolları bu dönemlerde hayat bulmuş günümüze kadar gelebilmiştir. Kuyumcular da bu zanaatkârlar içinde yer almıştır. Selçuklu kaynaklarındaki bazı tarihi olaylar hakkında verilen bilgilerden dolayı da olsa altın ve gümüş sanatları hakkında bilgiler mevcuttur. Önemli gün ve gecelerde; doğum, sünnet, düğün, ölüm gibi unutulmaz tarihlerde, kutlama, şenlik ve bayram gibi belli günlerde kıymetli metallere yapılmış veya süslenmiş eşyaların kullanıldığını öğreniyoruz (Özönder, 1999:160-176).

Kemerin bir aksesuar olarak tanımı ile tarih sürecinde ki kullanım amacına yönelik olarak yazılı kaynaklarda benzer görüşler yer almaktadır:

Kemer; geçmişteki işlevinin yanı sıra, kıyafet ve süslenmenin önemli bir parçası olmuştur. O dönemlerde, giysilerdeki zarafetin tamamlayıcı bir unsuru ve sosyal statünün bir göstergesi olmak üzere çok değişik tekniklerle altından ve diğer madenlerden kemer ve kemer tokaları yapılmıştır. Yöreye göre kullanılan malzeme ve şekil olarak farklılıklar göstermiştir. Orta Anadolu’da telkâri kemerler yaygın olarak kullanılmıştır (Kuşoğlu, 1994).

Kemer; bir şerit şeklinde yapılan ve giyilen giysileri belden tutup sıkmak için veya sadece süs olarak kullanılan ve bele yalnız bir defa dolanarak önden bir toka ile tutturulan şey (Koçu, 1967:126).

Kumaş, deri ve metalden yapılan kemerlerin tarihi geçmişinin ilk çağlara kadar gittiği bilinmektedir. Eski Mısır, Yunan, Bizans kadın ve erkeklerin bellerine çeşitli kemerler takmışlar, süs eşyası olarak kullanmışlardır. Orta Asya Türk sanatında ip, örgü, yün dokuma, meşin ve metal kemerlerin kullanıldığı belirtilmektedir. Uygurların ise kemeri yoğun olarak kullandıkları tarihi kaynaklarda belirtilmektedir. Osmanlı Döneminde kemerler yapıldığı malzemeye göre kumaş, madeni ve meşin kemerler olarak adlandırılarak kullanılmıştır (Önder,1998:29-31).

Konya'da madeni takı kullanımının ve kuyumculuğun, tarihi hakkındaki yazılı kaynakların örneklerini oluşturan bu bilgiler yanında, kuyumculuk günümüzde de sürdürülen bir el sanatıdır.

2. GELENEKSEL KONYA KÜLTÜRÜNDE TAKILAR

Takı takma geleneği Anadolu insanının yaşantısının bir parçasıdır. Doğumuyla başlayıp yaşamın özel günleri ile devam eden törenlerle bu geleneğini sürdürmektedir.

Her yönüyle takı toplumların kültür zenginlikleri arasında yer almaya devam etmektedir. Anadolu'da yaşamış ve yaşayan kültür zenginliğinin bir parçası da Konya'da bulunan madeni kemer ve kemer tokalarıdır. Kemerlerin özel günlerde geleneksel olarak kullanımı dışında, gelenek ve göreneklere göre kullanımı ile ilgili olarak edinilen bilgilere göre; Konya'da düğün takı takma adetlerinde ilk basamak, "Mihir"dir. Kız ailesine verilen takı ve eşyalara mihir denmektedir. Örneğin, bir top inci, bir çift gül küpe, bir yüzük, bir çift Mevlana burması gibi. Düğünler "bırakıntılı" veya "taç açması" diye iki türdür. Bırakıntılı düğünlerde gelen misafirler; getirdikleri hediye veya takıları açılan bohça içine bırakırlar. Taç açması düğünlerde hediyeler, bırakıntılı düğünlerde olanlardan biraz daha ağırdır. Bu düğünler günümüzde önemlerini yitirmişlerdir (Odabaşı,1998:134-137).

Geleneksel olan tören takıları dışında, Konya'da kadın ve erkekler çeşitli takılar takmaktadırlar. Bunlar, gümüş veya altın kaplamalı muskalar, değerli taşlarla süslü dini semboller ve yazılar ile uğur getirdiğine inanılan takılar da olabilmektedir. Bu takılar anlamlı ve özel günlerde ve yapılan bu törenlerle günümüze kadar ulaşabilmiştir.

Fotoğraf 1: Selcen YARALI/ Konya düğünlerinde kullanılmış Kemer örnekleri.

Fotoğraf 2: Ayşe İYİBİLGİN/ Konya düğünlerinde kullanılmış kemer örnekleri.

2.1. Kemer ve Kemer Tokaları Örnekleri

Örnek No 1: Etnografya Müzesi- Konya Envanter No: 3039

Eserin Adı	Kemer tokası
İlgili Koleksiyon	Etnografya Müzesi- Konya
İnceleme Tarihi	20.12.2004
Envanter No	3039
Koleksiyona Geliş Şekli	Satın alma/ Şengül Sarı- Konya
Koleksiyona Geliş Tarihi	26.08.1983
Ayrıntılı Tanım	
a. Fonksiyonu	Bel takısı kemerin tokası
b. Yapım Malzemesi	Gümüş
c. Yapım Tekniği	Döküm, dövme
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak
e. Süsleme Tekniği	Telkari, kabartma, mıhlama
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Yaprak, çiçek, kıvrım dal Geometrik Bezeme: Düz çizgi, nokta konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	
Eni	11 cm.

Boy	29.5 cm.
Çapı	
Ağırlık	2.49 gram
Tarihlendirme	Osmanlı Dönemi
Kompozisyon	Kemer tokası, ucu kıvrık yaprak formu, iki parçadır. Ortada bombeli, bükümlü tel ve güherse süslemeli kısmın çevresini kıvrım dal ve yapraklar tamamlamıştır. Göbeğe kırmızı renkli taş yerleştirilmiştir. Tokanın dış kenarında stilize lale çiçeği, kabartma nokta ve çizgi deseni tamamlamıştır. Desen, iki parçada birbirinin aynıdır. Tokaların birleştiği kanca üzerinde göbek deseni tekrarlanmıştır.

Örnek No 2: Koyunoğlu Müzesi- Konya. Envanter No: 7776/A

Eserin Adı	Kemer tokası
İlgili Koleksiyon	Koyunoğlu Müzesi- Konya
İnceleme Tarihi	25.02.2005
Envanter No	7776/A
Koleksiyona Geliş Şekli	Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu bağışı
Koleksiyona Geliş Tarihi	1986
Ayrıntılı Tanım	

a. Fonksiyonu	Bel takısı kemerin tokası.
b. Yapım Malzemesi	Gümüş
c. Yapım Tekniği	Döküm
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak
e. Süsleme Tekniği	Kabartma
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Kıvrım dal, yaprak "C" kıvrım konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	
Eni	11 cm. tek parça: 14.5 cm.
Boyu	28 cm.
Çapı	-
Genişlik	10 cm.
Kalınlık	0.5 cm.
Tarihlendirme	19. yy.
Kompozisyon	Kemer tokası iki parça, kıvrık yaprak şeklindedir. kanca ile birbirine tutturulmaktadır. Kanca ve birleşme ucu kaynaklanmıştır. Parçalar üzerinde bitkisel kıvrım dallar ve yapraklar kabartma olarak bezenmiştir. Kemer tokaları yüzeyinde yer yer kararmalar ve oksitlenme mevcuttur. Arka kısmında kumaşa tutturulacak ikişer adet köprü şerit gümüş parçalar kaynaklanmıştır.

Örnek No 3: Etnografya Müzesi- Konya. Envanter No: 3038

Eserin Adı	Kemer tokası
İlgili Koleksiyon	Etnografya Müzesi- Konya
İnceleme Tarihi	20.12.2004
Envanter No	3038
Koleksiyona Geliş Şekli	Satın alma/ Şengül Sarı- Konya
Koleksiyona Geliş Tarihi	26.08.1983
Ayrıntılı Tanım	
a. Fonksiyonu	Bel takısı kemerin tokası.
b. Yapım Malzemesi	Gümüş
c. Yapım Tekniği	Döküm, dövme
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak
e. Süsleme Tekniği	Telkari, mıhlama
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Çiçek ve yaprak Geometrik Bezeme: Daire, düz ve eğri çizgi, nokta konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	
Eni	10.2 cm.

Boyu	28 cm.
Ağırlık	221 gr.
Tarihlendirme	Osmanlı Dönemi
Kompozisyon	Kemer tokası kıvrık yaprak formundadır. İki parçalıdır. Parçalar pres tekniği ile bezenmiştir. Kenarı çizgi süslemeli konturun sınırladığı saha içerisinde simetrik olarak damla, bademsi ve yuvarlak rozetler yer alır. Her iki parçanın ortasındaki gül deseni üzerinde yeşil renkli cam taşlar vardır. Parçalar birbirlerine çengelle ve halka ile tutturulmuştur. Halkalı parçanın halkası üzerinde kırmızı renkli cam taş broş şeklinde ayrı bir parça halka ve kancayı gizleyecek şekilde kaynaklanmıştır. Bu parça üzerinde telkari bezeme de vardır. Arka yüzleri simetrik olarak biri ince biri kalın bakır köprü yer alır. Genel olarak bütün yüzey oksitlenmiş durumdadır.

Örnek No 4: Etnografya Müzesi- Konya. Envanter No: 1868

Eserin Adı	Kemer tokası
İlgili Koleksiyon	Etnografya Müzesi- Konya
İnceleme Tarihi	20.12.2004
Envanter No	1868
Koleksiyona Geliş Şekli	Satın alma/ Nuri Çelik- Konya

Koleksiyona Geliş Tarihi	19 Kasım 1973
Ayrıntılı Tanım	
a. Fonksiyonu	Bel takısı kemerin tokası.
b. Yapım Malzemesi	Bafun
c. Yapım Tekniği	Döküm, dövme,
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak
e. Süsleme Tekniği	Mıhlama, kabartma, telkari
f. Süsleme Konusu	Geometrik Bezeme: Nokta, daire, dilim konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	
Eni	-
Boyu	-
Çapı	7.5 cm.
Tarihlendirme	Osmanlı Dönemi
Kompozisyon	Kemer tokası, yuvarlak formlu, iki parçadır. Ortada; bombeli, bükümlü tel ve güherse süslemeli kısmın çevresini kabartma, çiçek deseni tamamlamıştır. Göbekte yeşil renkli taş yerleştirilmiştir. Bir sıra kabartma nokta ve eğri çizgilerle tokenin deseni sınırlandırılmıştır. Süsleme iki parçada birbirinin aynıdır. Tokaların birleştiği kanca üzerinde göbek deseni tekrarlanmıştır. Kırmızı taş yerleştirilmiştir.

Örnek No 5: Koyunoğlu Müzesi- Konya. Envanter No: 299

Eserin Adı	Kemer tokası
İlgili Koleksiyon	Koyunoğlu Müzesi- Konya
İnceleme Tarihi	25.02.2005
Envanter No	299
Koleksiyona Geliş Şekli	Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu bağışı
Koleksiyona Geliş Tarihi	1986
Ayrıntılı Tanım	
a. Fonksiyonu	Bel takısı kemerin tokası.
b. Yapım Malzemesi	Gümüş
c. Yapım Tekniği	Döküm, dövme
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak
e. Süsleme Tekniği	Kabartma
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Nar "S" kıvrım dal, çiçek, yaprak. Geometrik Bezeme: Daire, çizgi, nokta üçgen konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	
Eni	-

Boyu	-
Çapı	14 cm.
Yükseklik	3 cm.
Tarihlendirme	19. yy.
Kompozisyon	Kemer tokası yuvarlak formlu parçadan meydana gelmektedir. İki parça üzerindeki süsleme aynıdır. Dış hat kabartma birbirini izleyen çiçek ve yaprak bezemelidir. İkinci hat ve göbek arasında düz hat mevcuttur. İkinci hat çiçek kabartmalıdır. Ortada kenarları eşit kısa dilimli, güneş görünümlü yuvarlak süsleme görülmektedir. İçinde üçgen şeklinde, nar süsleme yer alır. Üçgen içinden katmerli çiçek görüntüsü mevcuttur. Üçgenin iki kenarında "S" kıvrımlı bitkisel bezeme görülür.

Örnek No 6: Etnografya Müzesi- Konya. Envanter No: 2675

Eserin Adı	Kemer tokası
İlgili Koleksiyon	Etnografya Müzesi- Konya
İnceleme Tarihi	20.12.2004
Envanter No	2675
Koleksiyona Geliş Şekli	Satın alma/ Ekrem İlhan- Konya

Koleksiyona Geliş Tarihi	12.06.1979
Ayrıntılı Tanım	
a. Fonksiyonu	Bel takısı kemerin tokası
b. Yapım Malzemesi	Gümüş
c. Yapım Tekniği	Döküm, dövme
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak, perçin
e. Süsleme Tekniği	Telkari, mıhlama
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Yaprak Geometrik Bezeme: Daire ve dilim konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	
Eni	11.8 cm.
Boyu	27.7 cm.
Tarihlendirme	Osmanlı Dönemi
Kompozisyon	Kemer tokası yuvarlak formlu iki parçadır. Parçalar ikişer kattır ve iki katın arasındaki yeşil zemin rengi yonca yaprağı şeklindeki deliklerin arasından görülmektedir. Göbek motifi yuvarlak formda noktalar ve dilimlerle süslenmiştir. Kırmızı ve yeşil taşlar birbirini izleyerek yüzeye yerleştirilmiştir. Nokta büyüklükteki kabartmalar tüm yüzeye yayılmıştır. Tokaların birleştiği kanca üzerinde damla formunda, ortasında kırmızı taşı olan, çevresi yuvarlak teller ve kabartma noktalarla süslü parça görülmektedir. Zincirler ve zincirlere takılı delikli pullarla zenginleştirilmiştir.

Fotoğraf 7: Koyunoğlu Müzesi- Konya. Envanter No: 356/ 9437

Fotoğraf No/Örnek No	7
Eserin Adı	Kemer
İlgili Koleksiyon	Koyunoğlu Müzesi- Konya
İnceleme Tarihi	25.02.2005
Envanter No	356/ 9437
Koleksiyona Geliş Şekli	Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu Bağışı
Koleksiyona Geliş Tarihi	1986
Ayrıntılı Tanım	
a. Fonksiyonu	Bel takısı
b. Yapım Malzemesi	Gümüş
c. Yapım Tekniği	Döküm
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak, perçin
e. Süsleme Tekniği	Telkari, güherse
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Çiçek ve yaprak
g. Boyutları	
Eni	3.2 cm. toka en: 5 cm.
Boyu	109 cm. toka boyu: 9.3cm.

Çapı	-
Tarihlendirme	19. yy.
Kompozisyon	Kemer, gümüş tellerin bir araya getirilerek örülmesinden meydana gelmiştir. Tokası telkari ve güherse tekniğiyle yapılmış bitkisel çiçek bezemelidir. Ajurlu ve zemini levhadır. Toka üzerinde burgular sallantı olarak kullanılmıştır. Toka ile kuşak örgüsü perçinlenerek birleştiği kıvrım desenli levha arkasında Osmanlı Tuğrası baskı yapılmıştır. Kemerin bağlantı ucu üçgen formda düz parça ile kaynaklanmıştır. Devamında üç tanesi 5.5 cm aralıklı yedi adet, anahtar deliği şeklinde delik kaynaklanmıştır.

Örnek No 8: Koyunoğlu Müzesi- Konya. Envanter No: 9436/357

Eserin Adı	Kemer
İlgili Koleksiyon	Koyunoğlu Müzesi- Konya
İnceleme Tarihi	25.02.2005
Envanter No	9436/ 357
Koleksiyona Geliş Şekli	Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu Bağışı
Koleksiyona Geliş Tarihi	1986
Ayrıntılı Tanım	

a. Fonksiyonu	Bel takısı
b. Yapım Malzemesi	Gümüş
c. Yapım Tekniği	Döküm
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak
e. Süsleme Tekniği	Savat, kabartma, kazıma
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Çiçek, dal, yaprak ve tomurcuk Geometrik Bezeme: Düz ve oval eğri çizgiler Sembolik Bezeme: Ay yıldız konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	
Eni	4 cm. toka en: 7.5 cm.
Boyu	67 cm. toka boy: 7 cm.
Çapı	
Tarihlendirme	20. yy.
Kompozisyon	Kemer, bez dokuma üzerine gümüş levhalardan meydana gelmektedir. Sekiz adet "S" kıvrım ve dokuz adet üçlü kabartma toplar bağlantısız sıralamayla eşit aralıklarla yerleştirilmiştir. "S" kıvrımlar; dal üzerinde çiçek ve yaprak bezemelidir. Kabartma toplar üzerinde çiçek bezemesi mevcuttur. Arka ortaya denk gelen üçlü toplar arasında iki tanesi ay-yıldızlıdır. İki parçalı toka geometrik formdadır. Parçalar dal üzerinde çiçek, yaprak ve ay-yıldız bezemelidir. Tam ortada oval formdaki toka, kilidi kapatmaktadır. Tokaya zincirle tutturulan minyatür hançer dıştan iki parçayı kilitlemektedir.

Örnek No 9: Etnografya Müzesi- Konya. Envanter No: 1726

Eserin Adı	Kemer
İlgili Koleksiyon	Etnografya Müzesi- Konya
İnceleme Tarihi	20.12.2004
Envanter No	1726
Koleksiyona Geliş Şekli	Arkeoloji Müzesinden nakil/ Ankara
Koleksiyona Geliş Tarihi	12.10.1973
Ayrıntılı Tanım	
a. Fonksiyonu	Bel takısı
b. Yapım Malzemesi	Pirinç, gümüş
c. Yapım Tekniği	Döküm
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak, perçin
e. Süsleme Tekniği	Kabartma, savat, güherse
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Çiçek ve yaprak Geometrik Bezeme: Verve çizgi konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	
Eni	4 cm.

Boy	83.5 cm.
Çapı	-
Tarihlendirme	Osmanlı Dönemi
Kompozisyon	Kemer, toka dahil 17 parçadan oluşmuştur. Toka stilize kelebek şeklindedir. Diğer parçalar dikdörtgen şeklinde olup ortalarında oval savat bezemeler yapılmış gümüş plakalar kaynakla birleştirilmiştir. Tokanın ortasındaki parça eksiktir. Uçtaki dört parça kenetlenme için anahtar deliği şeklinde deliklidir.

Örnek No 10: Koyunoğlu Müzesi- Konya Envanter No: 7764/ 361

Eserin Adı	Kemer
İlgili Koleksiyon	Koyunoğlu Müzesi- Konya
İnceleme Tarihi	25.02.2005
Envanter No	7764/ 361
Koleksiyona Geliş Şekli	Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu bağışı
Koleksiyona Geliş Tarihi	1986
Ayrıntılı Tanım	
a. Fonksiyonu	Bel takısı
b. Yapım Malzemesi	Gümüş

c. Yapım Tekniği	Döküm
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak
e. Süsleme Tekniği	Kabartma
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Nar. Geometrik Bezeme: Daire, Düz ve eğri çizgi konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	
Eni	5 cm. / toka eni: 6.5 cm.
Boyu	74 cm. / toka boyu: 9 cm.
Çapı	-
Tarihlendirme	19.yy.
Kompozisyon	Kemer; döküm tekniği ile yapılmış, 43 adet "V" şeklinde ortası yükseltilmiş gümüş plakadan oluşmaktadır. Plakalar deri kuşak üzerine birbiri ardınca kanca ile tutturulmuştur. Arka ortaya yakın bir tanesi eksiktir. Tokalar kanca ile birbirine kenetlenmektedir. Plakaların üzerindeki dış hatlarda stilize nar motifleri sıralanmıştır. İki parçalı kemer tokasının süslemesi plakaların aynıdır. Ortada yer alan daire motifinin içi kıvrım dal ve yapraklarla süslenmiştir. Deri kısım üzeri ikinci kat deri ile kapatılmıştır.

Örnek No 11: Koyunoğlu Müzesi- Konya. Envanter No: 8416

Eni	4 cm.
Boyu	85 cm.
Eserin Adı	Kemer
Çapı	
İlgili Koleksiyon	Koyunoğlu Müzesi- Konya
Tarihlendirme	19. yy.
İnceleme Tarihi	25.02.2005
Kompozisyon	Kemer tokası, toka üzerindeki meyveli dal ve
Envanter No	8416
Koleksiyona Geliş Şekli	malzemeden yapılmıştır. Toka üzerinde kazıma Anımet Kasım İzzet Koyunoğlu Bağış çizgilerle üzüm salkımı bezemeler
Koleksiyona Geliş Tarihi	1980
Ayrıntılı Tanım	bulunmaktadır. Kemerde üç delik olup birisi teneke ve lehimle tamir edilmiştir. Diğer iki delik orijinal olup anahtar deliği şeklinde bakır perçinlidir. Kemer tokasının iç tarafında kanca
a. Fonksiyonu	Bulunmaktadır. Kemer ince tellerin boyuna yol
b. Yapım Malzemesi	şeklinde örülmesiyle oluşmuştur. Kemerin diğer Gümüş
c. Yapım Tekniği	çizgi bezemeli plaka bulunmaktadır. Üzerinde Döküm
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak
e. Süsleme Tekniği	Telkari, kazıma
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak ve tomurcuk, Geometrik Bezeme : Düz çizgi konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	

Örnek No 12: Koyunoğlu Müzesi- Konya. Envanter No: 3219

Kompozisyon	Kemer tel örme tekniği kullanılarak yapılmıştır.
İlgili Koleksiyon	Beğlançtı kalazesi Konya insan figürleri
İnceleme Tarihi	20.08.2004
Envanter No	3219
Koleksiyona Geliş Şekli	Satın alma/ Şener Torun- Konya
Koleksiyona Geliş Tarihi	25.08.1984
Ayrıntılı Tanım	
a. Fonksiyonu	Bel takısı
b. Yapım Malzemesi	Gümüş, pirinç
c. Yapım Tekniği	Döküm, dövme
d. Birleştirme Tekniği	Kaynak
e. Süsleme Tekniği	Kazıma, kesme, güherse
f. Süsleme Konusu	Bitkisel Bezeme: Çiçek ve kıvrım dal, Figürlü Bezeme: İnsan konu olarak seçilmiştir.
g. Boyutları	
Eni	4,5 cm.
Boyu	82.5 cm.
Ağırlık	240 gr
Tarihlendirme	20. yy.
Kompozisyon	Kemer tel örme tekniği kullanılarak yapılmıştır.

3. SONUÇ

Araştırma sonucunda; Konya' da madeni kemerlerin çoğunluğunun ilde ki müzelerde korunmakta ve sergilenmekte olduğu görülmektedir. Konya'da bulunan madeni kemerlerden ulaşılabilen örneklerin bir bölümünü başışlar, bir bölümünü ise müze transferleri oluşturmaktadır. Ulaşılabilen örnekler arasından malzeme, teknik ve bezeme özelliklerinin ön plana çıktığı on iki adet kemer örneği sunulmuştur.

Konya'da, madeni takılar arasında, kullanımı en yaygın olanı kemerlerdir. Kadınların düğün, nişan, sünnet töreni gibi özel günlerde kullandığı bu kemerlerin, geçmişte bafun ve gümüş malzemedен yapıldığı görülmektedir. Günümüzde ise geleneksel olarak yaşatılan düğünlerde gelin kıza takılan kemerlerin, altın ve gümüş kullanılarak, telkari tekniğinde yapıldığı görülmektedir.

Konya kemerleri; bademli, tosbalı ve fişekli olmak üzere üç çeşittir.

Bademli kemerler; tokaları giyilecek takım kumaşına uygun hazırlanan kuşağın iki ucuna dikilerek sabitlenmektedir. Uçları kıvrımlı yaprak formunda ki madeni plakaların içi boş dökümdendir. Üzerleri kabartma bezemelidir (bkz. örnek:1, 2, 3).

Tosbalı kemer; tokaları oluşturan madeni levhalar bombeli yuvarlak ve kabartma desenlidir. Konya'da kaplumbağaya, tosba denilmektedir. Kemerin şekil benzerliğinden bu ismi aldığı ifade edilmektedir (bkz. örnek:4, 5, 6).

Fişekli kemerler; tokaları fiyonk biçiminde telkari işlemelidir. İki ucu birleştiren bir zincir bulunur. Bu zincirden altın veya gümüş metal küçük parçalar (fişekler) sarkmaktadır.

Bazı kemer ve kemer tokalarında fişek olarak tanımlanan sallantı uçları mevcut değildir (bkz. örnek:7, 8, 9, 10, 11, 12).

Geleneksel olarak yapılan Konya düğünlerinde kadınların taktıkları en önemli takıları kemerleridir. Günümüzde geleneksel takı takma törenlerinin çoğu artık uygulanmamaktadır. Buna rağmen ilgi çekici, geleneksel madeni takıların üretimi ve kullanımı, istekler doğrultusunda yeni tasarımların gelişmesine imkan sağlamaktadır.

İnsanın kendi bedenini süsleme ve güzel görünme isteği takıların kullanmasına sebep olmaktadır. Anadolu'nun her yöresinde farklı anlamlar yüklenen bu takılar, geleneksel

kültürümüzü oluşturan yapı taşlarındandır. Geleneksel Türk takıları, kültür ve sanat ürünü olarak geçmiş ile gelecek arasında bağ kurulması yönünden önemlidir. Kültür tarihimizin önemli belgelerindedir. Günümüzde yapımı ve kullanımı devam eden bu takılar yöresel özellikler taşımaktadır.

Günümüzde nadir olarak yaşatılan Konya özel günlerindeki geleneksel kemer kültürü hakkında da bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Türk kültüründe takı takmak gelenek ve göreneklerimizin bir parçasıdır. Sanatsal özellikli bu takılar geçmişten günümüze kültür zenginliğimizin ifadesidir.

Üstün el işçiliği ve estetik görünümü, bu takılarımızın sanat değerini anlatmaktadır.

Madeni takı üretimi zamanla değerini yitirmeyen, süreklilik gösteren el sanatlarımızdandır. Bu düşünceyle üniversitelerin; Mesleki Eğitim, Sanat Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültelerinin El Sanatları Bölümlerinde, madeni takı tasarımı ve üretimi ile ilgili programların geliştirilmesi ve ayrıca bu programların yaygın eğitim kurumlarında da uygulanması bu sanatın yaygınlaştırılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

ERGİNSOY, Ü., (1978). **İslam Maden Sanatının Gelişmesi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

KOÇU, R. E., (1967). **Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü**, Sümerbank Kültür Yayınları: 1
Ankara.

KONYALI, İ. H., (1997). **Konya Tarihi**. Konya.

KUŞOĞLU, M.Z., (1994). "Osmanlı Kemer ve Tokaları", **Dükkü Sanatımız Kültürümüz**, Ötüken Neşriyat A.Ş. Yayın No: 279. İstanbul.

KUŞOĞLU, M. Z., (2006). **Resimli Ansiklopedik Kuyumculuk ve Maden Terimleri Sözlüğü**, Ötüken Neşriyat A.Ş. Yayınları, İstanbul.

ODABAŞI, A. S., (1989). **Geçmişten Günümüze Konya Kültürü**, Konya.

ODABAŞI, A. S., (1998). **20.yy. Başlarında Konya'nın Görünümü**, Konya.

ÖNDER, M., (1962). "Konya'da Kadın Giyimleri", **Türk Etnografya Dergisi**, S: 4, Ankara.

ÖZÖNDER, H., (1999). "Selçuklu, Beylik ve Osmanlı Dönemlerinde Konya'da Sanat Hayatı",
Dünden Bugüne Konya'nın Kültür Birikimi ve Selçuk Üniversitesi, Konya.